

VB

ORDE VAN
VLAAMSE
BALIES

/OV

Nota

**Opvolgingsverslag
bijzonder onderzoek HRJ
dossier Steve Bakelmans**

dinsdag 28 juni 2022

VB

De commissie voor Justitie van de Kamer van volksvertegenwoordigers heeft naar aanleiding van de bespreking rond het opvolgingsverslag van het bijzonder onderzoek van de HRJ naar het dossier Steve Bakelmans de deelname van de Orde van Vlaamse balies (hierna “de OVB”) verzocht.

De HRJ heeft een bijzonder onderzoek verricht naar alle fasen van de gerechtelijke procedure in Antwerpen. Een aantal disfuncties en tekortkomingen werden vastgesteld en een aantal aanbevelingen werden geformuleerd.

Deze aanbevelingen werden hoofdzakelijk gericht aan het Antwerpse gerecht en hadden betrekking op de opvolging van het naleven van voorwaarden na een vrijlating, de uitwisseling van informatie tussen de gerechtelijke entiteiten via een strafdossier, de organisatie van de zittingen, de specifieke behandeling van zaken van seksueel geweld en de behandeltermijnen.

Gezien het dramatisch karakter van de feiten en de emotionele last die de zaak met zich heeft meegebracht erkent de OVB zeker de **nobele doelstelling van het evaluatierapport** en is de OVB erkentelijk deel te mogen nemen als één van de actoren aan het debat.

Deze nota houdt evenwel geen gerichte commentaar in over elke aanbeveling alsook de al dan niet opvolging ervan. Wel wenst ze enkele opmerkingen te formuleren die betrekking hebben tot een ruimer debat.

1 Steekvlampolitiek leidt zelden tot een coherente aanpak

De politiek, die gevoelig is voor de mening van de bevolking, maakt vaak de (valse?) belofte dat zij het nodige zal doen opdat ‘dit’ nooit meer zal gebeuren. Het kwalijke gevolg van die steekvlampolitiek is dat wetten steeds vaker ondoordacht gewijzigd worden (zie punt 2.). Bovendien gaat dat gepaard met de afbraak van wezenlijke rechten voor elke burger¹.

De taak van het strafrecht bestaat erin om op een beschaafde wijze te reageren op criminaliteit, het gaat dus in de eerste plaats om een reactie. Het strafrecht spoort daders op en bestraft ze op een correcte manier. Hier kan een preventief effect van uitgaan. Maar stellen dat justitie verantwoordelijk is voor de misdrijven zelf is te kort door de bocht. Bovendien wekt het snel ad hoc oplossingen zoeken voor bepaalde tekortkomingen enkel de illusie van een oplossing op.

De OVB heeft er altijd al voor gepleit om via voldoende (financiële) middelen en redelijkheid te waken over de basisprincipes van de rechtstaat en zo structurele oplossingen te vinden aan deficiënties.

¹ DAENINCK PH., “Justitie kan moorden niet voorkomen”, in De Standaard, 10 mei 2019.

2 Recidivegevaar als grond voor onmiddellijke aanhouding, nood aan een globale herziening Wet Voorlopige Hechtenis in een ruimer debat

Er werd gesteld dat het feit dat een veroordeelde in het verleden reeds werd veroordeeld voor gelijkaardige feiten, een indicatie kan zijn dat deze in staat is om nieuwe misdrijven te plegen. Thans dient de rechter die uitspraak doet over een specifiek dossier, wanneer het Openbaar Ministerie een onmiddellijke aanhouding vordert, bijgevolg ook na te gaan of te vrezen valt of de veroordeelde in de toekomst nieuwe feiten zou kunnen plegen. Indien hier redenen toe voorhanden zijn, kan een onmiddellijke aanhouding bevolen worden².

Hoewel uiteraard een debat kan gevoerd worden over de mogelijkheden die de wetgever moet voorzien om de samenleving te beschermen tegen criminaliteit, en in het bijzonder tegen recidivisten, is de OVB van mening dat het verwezenlijken van deze doelstelling door middel van de onmiddellijke aanhouding ter zitting niet altijd de juist keuze is, op het juiste moment. Het verzekeren van de strafuitvoering valt immers niet te vereenzelvigen met het beschermen van de maatschappij³.

Wie tot een effectieve gevangenisstraf wordt veroordeeld, kan weliswaar door dat feit een hoger vluchtrisico stellen – overigens, een ander vluchtrisico dan dat van artikel 16 – maar het is moeilijk te vatten waarom het loutere feit dat iemand zijn straf kent opeens een recidivegevaar met zich mee zou brengen dat voordien nog niet bestond. Als in dit dossier sprake was van recidivegevaar dan was dat er ook al ten tijde van het bevel tot aanhouding en bij latere herbeoordelingen van de voorlopige hechtenis zodat men toen al de aanhouding had kunnen bevelen.

De wetwijziging van 29 november 2019, waarmee het recidivegevaar opeens werd geïntroduceerd in artikel 33, draagt dit risico met zich mee dat men de illusie wekt een wezenlijke oplossing te hebben geboden voor een reëel maatschappelijk probleem.

Een globaal debat met een doordachte (volledige) herziening van de Wet op de Voorlopige Hechtenis, na 11 wetwijzigingen en een aantal vernietigingsarresten van het Grondwettelijk Hof zou een betere optie zijn.

3 Aanpak seksueel geweld met investeringen in begeleiding en behandeling seksuele delinquenten

Wat de OVB wel wenst te onderlijnen is dat er moet gewerkt worden aan de verhoging van de efficiëntie (met mensen en middelen) binnen justitie. De HRJ heeft via zijn aanbevelingen dit deels proberen te doen.

Het heeft niettemin haar aandacht grotendeels op de Antwerpse gerechtelijke actoren gericht terwijl de tragische moord van Julie van Espen om het even waar in het land had kunnen plaatsvinden.

Ook al werden de overige gerechtelijke entiteiten ondervraagd, toch staat het gerechtelijk arrondissement van Antwerpen centraal in het hele verslag. De vastgestelde disfuncties en tekortkomingen zijn wellicht over heel België waar te nemen.

² DAENINCK PH., "Uitbreiding van het toepassingsgebied van de onmiddellijke aanhouding: naast vlucht- nu ook recidivegevaar", in [Uitbreiding van het toepassingsgebied van de onmiddellijke aanhouding: naast vlucht- nu ook recidivegevaar – Jubel](#).

³ *Ibidem*.

De aanpak van de zaken van seksueel geweld zou, volgens ons, in alle arrondissementen grondig geanalyseerd moeten worden om er zo tot de beste besluiten te komen, zowel op het vlak van praktijk (voldoende zittingen, informatiedoorstroming, opvolging van de voorwaarden, korte behandeltermijnen, risicotaxatie, beter management) als op het vlak van wetgeving.

Ten slotte sluit de OVB zich volledig bij de laatste stelling van het rapport van de HRJ: *“Zonder twijfel moet ook **geïnvesteerd worden in diensten die seksuele delinquenten begeleiden en behandelen**, en die instaan voor re-integratie in de maatschappij. De beleidsinitiatieven die in dit verband werden geformuleerd zullen een groot maatschappelijk belang hebben eens zij ten volle zijn gerealiseerd. Het opvolgingsonderzoek biedt hoop op een beter management en een verhoogde aandacht voor zaken van seksueel geweld.”*